

مقدمه

به‌رغم ظهور کشورهای اروپای غربی، ژاپن و چین به صورت قدرتهای بزرگ اقتصادی، ایالات متحده همچنان قدرت و نفوذ گسترده خود را حفظ کرده است.¹ بنابراین شناخت ساختار، نهادها، جامعه و حکومت آن کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هدف کتاب حاضر بررسی علمی سیاست و حکومت در ایالات متحده است. ایالات متحده کنونی همچون دیگر بخشهای دنیای جدید، از اواخر قرن پانزدهم به بعد به تدریج در کنترل اروپاییها در آمد و فرهنگ و ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی اروپا در آن بازسازی شد. فرهنگ فئودالی، ایستا و کاتولیک اسپانیا و پرتغال نه تنها راه توسعه در امریکای لاتین را سد کرد، بلکه باعث بازسازی نهادهای غیردموکراتیک شبه‌جزیره ایبری در این بخش از جهان شد. برعکس، فرهنگ پروتستان و عقلانیت سرمایه‌داری که از اواخر قرن هفدهم به بعد و پس از افول قدرت اسپانیا در امریکای شمالی شروع به ریشه دوانیدن کرد، باعث شکوفایی اقتصادی و بازسازی ساختارها و نهادهای دموکراتیک در آنجا شد. البته لازم به یادآوری است که هم در امریکای شمالی و جنوبی و هم در استرالیا حضور اروپاییان به قیمت قتل عام بومیان، و از میان رفتن فرهنگ و تمدن آنها تمام شد.

هدف ما در این کتاب، بررسی سیاست و حکومت در ایالات متحده است. ایالات متحده کشوری است بسیار پیچیده و نخستین سرزمینی است که در 1781 از سلطه استعمار خارج شد و به استقلال رسید. در 1787 نخستین قانون اساسی را تدوین کرد و نخستین حکومت فدرال نیز در 1789 در آنجا ایجاد شد. این کشور متشکل از یک نظام حکومتی فدرال مرکب از 50 ایالت است، به همین جهت قدرت بین دولت فدرال و ایالات تقسیم شده است، اما قوانین فدرال بر قوانین ایالتی رجحان دارند. به همین جهت، چنانچه قوانین ایالتی در تضاد با قانون اساسی ایالات متحده و یا دیگر قوانین فدرال باشد، آن قوانین کان لم یکن تلقی می‌شوند. سه قوه مقننه، قضاییه و مجریه از یکدیگر جدایند و برخلاف کشورهای اروپایی، دخالت یک قوه در امور دو قوه دیگر و یا تداخل مسئولیتهای آنها با یکدیگر کمتر به چشم می‌خورد. برای روشن شدن این مطلب یادآوری می‌شود که در نظامهای پارلمانی (مانند انگلستان) یک فرد ممکن است هم عضو پارلمان باشد (قوه مقننه) و هم وزیر (قوه مجریه).

برای آنکه این جدایی سه قوه از یکدیگر باعث نشود که یکی از آنها دو قوه دیگر را تحت‌الشعاع قرار دهد، نظام «کنترل و موازنه»² به وجود آمد. در این نظام هر قوه بر کارهای دو قوه دیگر نظارت دارد و فعالیتهای آن را کنترل می‌کند. برای مثال، با آنکه رئیس‌جمهور اعضای دیوان عالی و دیگر قضات فدرال را برای تمام مدت عمر منصوب می‌کند، اما باید این کار را با موافقت سنا انجام دهد. به‌علاوه، مجلس نمایندگان کنترل بودجه را در دست دارد و در نتیجه می‌تواند از تخصیص دادن منابع مالی برای پروژه‌هایی که مورد توجه رئیس‌جمهورند، خودداری کند. با این همه، نکته مهم آن است که تصویب لوایح بدون امضای رئیس‌جمهور

1. با وجود این، استقلال عمل این کشورها و روسیه از ایالات متحده، به سیاست بین‌المللی پویایی خاصی بخشیده است. بررسی نظام بین‌الملل پس از فروپاشی شوروی و ظهور قطبهای جدید اقتصادی، نیازمند بررسی دیگری است.

2. checks and balances

اعتباری ندارد؛ یعنی در حقیقت حق وتوی رئیس قوه مجریه کارت برنده‌ای است که وی در مقابل کنگره دارد. برای بی‌اثر کردن وتوی رئیس‌جمهور رأی $\frac{2}{3}$ اعضای حاضر در کنگره ضروری است.

نهایتاً با آنکه رئیس‌جمهور اعضای دیوان عالی را (با موافقت سنا) منصوب می‌کند، این عالی‌ترین مرجع قضایی ایالات متحده می‌تواند مصوبات کنگره و احکام رئیس‌جمهور را مخالف قانون اساسی اعلام کند و جلوی اجرای آنها را بگیرد.

در کتاب حاضر، برای درک دقیق ساختارهای جامعه مدنی و دولت (در سطح فدرال، ایالات و محلی) سعی شده تصویر روشنی از تاریخ، فدرالیسم، قانون اساسی، شکل‌گیری و عملکرد سه قوه مقننه، مجریه، قضاییه و نیز ساختارهای جامعه مدنی (در قالب گروه‌های همسود و احزاب) در برابر خوانندگان قرار گیرد. برای رسیدن به این هدف، فصول این کتاب به صورت زیر سازماندهی شده است: فصل اول به مسئله استقلال و قانون اساسی ایالات متحده اختصاص داده شده است. در فصل دوم فدرالیسم و تقسیم کار بین دولت فدرال و دولتهای ایالتی بررسی شده است. فصلهای سوم تا ششم به بررسی نهادهای جامعه مدنی و ارتباطات آنها با یکدیگر در قالب گروه‌های همسود، افکار عمومی و احزاب سیاسی و نیز مسئله انتخابات می‌پردازد. سه فصل آخر نیز به بررسی ساختار قدرت، شکل‌گیری، تحولات و روابط بین سه قوه مقننه، قضاییه و مجریه اختصاص داده شده است.

با وجود وقت و انرژی فراوانی که صرف تألیف این کتاب شده، به دلیل اینکه اولین متن علمی است که در این زمینه در کشور تألیف شده، دارای نارساییهای فراوانی است که امیدوارم با همت، دقت نظر و راهنماییهای متخصصین این مبحث و ارشادهای آنها اصلاح گردد. امیدوارم که دیگر صاحب‌نظران نیز با تألیف کتابهای دیگری درباره این مبحث، پژوهشگران و دانشجویان را یاری کنند و به غنای جامعه علمی ما بیفزایند.

در پایان، لازم می‌دانم از همه کسانی که در تهیه و تکمیل متن حاضر مرا یاری کرده‌اند سپاسگزاری کنم. در درجه اول از تمامی دانشجویانم در ایالات متحده و ایران که با سؤاها، نظرها، و انتقادهای خود نکات تازه‌ای در ذهنم ایجاد کردند تشکر می‌کنم. به‌علاوه، از سازمان سمت و آقای دکتر ابراهیم برزگر که پیشنهاد تألیف این کتاب را به من دادند، و نیز خانم شجاعی که مسائل پیچیده اداری مربوط به چاپ کتاب حاضر را با درایت خاصشان حل کردند، همچنین از خانم آفاق عابدینی که صبورانه زحمت ویراستاری ادبی اثر را به عهده داشتند سپاسگزاری می‌کنم. نهایتاً از خانم سارا جوادی و آقای رفعت‌نژاد که کارهای تایپی متن حاضر را به عهده داشتند متشکرم.

محمد امجد

پاییز 1383